

Bồi dưỡng tư duy sáng tạo cho sinh viên Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội trong học tập nội dung Quốc phòng và An ninh

Tiến Thị Mai

ThS. Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Received: 5/1/2024; Accepted: 8/1/2024; Published: 10/1/2024

Abstract: Creative thinking is a ladder that represents a qualitative transformation in students' awareness through the training process. Through that development, students gradually find the nature, rules, content, forms, and new methods of action based on existing knowledge and experience, in accordance with objective reality and requirements. solve the given tasks. That is even more important with the outbreak of the Fourth Scientific and Technological Revolution, which requires innovation and acumen in the learning process as well as practical activities of students. and be more dynamic, have full practical skills and process information on machines quickly and accurately. On the other hand, it is necessary to foster creative thinking to help the University's students correctly perceive the nature of the problems that the country's defense and security situation is posing, as well as the sabotage of the forces, promptly fight and protest to protect the peace and independence of the fatherland in the new period.

Keywords: Creative thinking, advanced, National Defense and Security, students...

1. Đặt vấn đề

Nhìn nhận một cách khách quan, lực lượng thế hệ trẻ nói chung và sinh viên (SV) Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội (TN&MT HN) nói riêng cơ bản có lập trường chính trị vững vàng, thực sự nhạy cảm và có năng lực giải quyết đúng những vấn đề chính trị. Họ là những người tiên phong cả về lý luận và hành động, có nghệ thuật làm việc, ứng xử văn minh với mọi người, gương mẫu về đạo đức, lối sống. Cùng với đó, SV của nhà trường có tri thức sâu rộng về các lĩnh vực khoa học, am hiểu về những nội dung liên quan đến quốc phòng và an ninh (QP&AN) của đất nước và một số lĩnh vực chuyên môn khác. Tuy nhiên, hoạt động giáo dục & đào tạo hiện nay cho thấy, việc phát huy vai trò tư duy sáng tạo (TDST) trong quá trình học tập nội dung QP&AN của SV còn tồn tại những bất cập cần nhận thức và giải quyết. Nội dung dạy học môn QP&AN của nhà trường hiện nay, tuy đã được cải tiến, hoàn thiện nhưng vẫn còn thiên về lý luận, chưa thực sự khơi gợi, đề cao kỹ năng, kỹ xảo chuyên môn, chưa chú trọng về phương pháp, cách thức dạy để phát triển năng lực TDST của người học. Có biểu hiện “quá tải” về thông tin trong hoạt động dạy học làm hạn chế phát triển năng lực phán đoán và giải quyết các vấn đề mà bản thân tự đề ra.

Phương pháp dạy học hiện nay vẫn chưa đáp ứng một cách tối ưu nhu cầu phát triển năng lực tư duy sáng tạo của SV bậc đại học. Vẫn mang tính truyền

thống, người học vẫn chỉ dừng lại ở tiếp thu kiến thức một cách thụ động, ít có thời gian và điều kiện để tái hiện và áp dụng kiến thức lý luận vào thực tế. Đây là một vấn đề cần phải quan tâm, nhìn nhận thẳng thắn và khắc phục triệt để. Bởi lẽ các nội dung QP&AN ngoài phần lý luận, thì hoạt động thực tiễn mới là điểm mấu chốt, tạo nên sự đột phá trong nhận thức, nhận quan chính trị và khả năng hoạt động thực tiễn của SV. Cùng với đó, phương pháp dạy học nêu vấn đề, gợi mở, định hướng cho SV nghiên cứu được sử dụng chưa nhiều. Một bộ phận SV sau khi kết thúc môn học QP&AN, nhưng chưa thực sự hiểu hết bản chất của vấn đề, còn có biểu hiện thờ ơ với tình hình an ninh chính trị của đất nước, hoặc một bộ phận SV khi được trao đổi thì lối tư duy của họ còn theo kiểu còn dập khuôn, máy móc.

2. Nội dung nghiên cứu

Hiện nay, với sự bùng nổ của khoa học, công nghệ thông tin (CNTT) và những vấn đề phức tạp về tình hình QP&AN trên thế giới, khu vực và trong nước; cùng với đó, trước yêu cầu đổi mới toàn diện giáo dục đào tạo, góp phần nâng cao TDST cho người học, nhà trường, đội ngũ GV cần quan tâm thực hiện một số nội dung sau:

2.1. Thường xuyên nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các lực lượng trong nhà trường trong việc bồi dưỡng TDST đối với việc học tập các nội dung QP&AN.

Đây là biện pháp then chốt quyết định đến việc bồi dưỡng TDST cho người học. Bởi vì, khi chủ thể làm công tác giáo dục có nhận thức đúng về vấn đề đó sẽ tạo ra động lực, mục đích, nỗ lực nghiên cứu, tích lũy kiến thức để ra các biện pháp, hướng đi sát đúng cho việc phát triển TDST của mỗi SV. Chính từ việc nhận thức đầy đủ về việc phải bồi dưỡng TDST cho người học, cũng như thực tiễn xã hội đặt ra, nhất là sự bùng nổ của cuộc CMCN 4.0 và sự tác động của nó, các chủ thể mới có thể tiếp cận và phát huy tối đa hiệu quả ứng dụng các thành tựu của cuộc CMCN 4.0 vào việc nâng giảng dạy lý thuyết cũng như thực hành từ đó nâng cao trình độ của bản thân góp phần chất lượng giảng dạy các nội dung QP&AN cho các thế hệ SV của nhà trường.

Đồng thời, để nâng cao nhận thức và phát huy được tối đa việc bồi dưỡng TDST cho SV trong quá trình học tập nội dung QP&AN cần bảo đảm các yếu tố đi cùng, trong đó phát triển toàn diện cả về phẩm chất và năng lực, chú trọng kỹ năng thực hành các nội dung quân sự, kỹ năng khai thác, ứng dụng công nghệ thông tin và trình độ ngoại ngữ, từ đó tạo sự đồng thuận, ý chí quyết tâm cao trong nhận thức và hành động, tích cực trong chỉ đạo và tổ chức thực hiện việc ứng dụng, làm thay đổi căn bản lối mòn tư duy bảo thủ, trì trệ sang tư duy độc lập, phương pháp công tác khoa học, chuẩn hóa và hiệu quả trong độ ngũ cán bộ, GV, SV. Trên cơ sở những nền tảng đó sẽ trực tiếp tạo ra mũi nhọn hướng vào sự đột phá trong công tác giáo dục nói chung và hoạt động giảng dạy nội dung QP&AN nói riêng đạt được hiệu quả cao, tạo một hướng đi mới, tác động làm cho khả năng học tập, kỹ năng hoạt động thực tiễn có chiều sâu và sự sáng tạo của người học.

2.2. Tập trung đột phá đổi mới mạnh mẽ nội dung, chương trình, phương thức đào tạo theo hướng tăng cường ứng dụng phương tiện hiện đại và phần mềm CNTT trong việc bồi dưỡng TDST cho SV trong quá trình học tập các nội dung QP&AN.

Biện pháp này được coi là nội quan trọng, quyết định đến chất lượng của hoạt động bồi dưỡng TDST cho SV trong quá trình học tập nội dung QP&AN trong nhà trường hiện nay. Cần vận dụng một cách sáng tạo mọi yếu tố, nguồn lực, tạo ra một sức mạnh tổng hợp, toàn diện. Tập trung rà soát, bổ sung, điều chỉnh chương trình, nội dung giảng dạy môn QP&AN theo hướng cơ bản, hệ thống, thống nhất, chuyên sâu, từng bước chuẩn hóa chương trình, nội dung dạy học phù hợp với trình độ hiện đại của khoa học công nghệ, sự phát triển của khoa học và nghệ thuật quân

sự. Đồng thời quán triệt nguyên tắc học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với hoạt động thực tiễn, phát huy tính tích cực, tự học, tự giáo dục, tự hoàn thiện và phát triển trong tư duy, từ đó phát huy được sự sáng tạo của người học.

Đổi mới nội dung, chương trình đào tạo phải bảo đảm cập nhật các vấn đề mới, hiện đại, trong đó tập trung vào quá trình hình thành, phát triển các kỹ năng, kỹ xảo làm chủ trang bị kỹ thuật quân sự, ưu tiên công nghệ mô phỏng, tiếp cận và ứng dụng các thành tựu của CMCN 4.0; rèn luyện phương pháp tác phong công tác khoa học, ý chí trong mọi điều kiện hoàn cảnh. Đảm bảo tỷ lệ giữa lý thuyết và thực hành phải phù hợp, coi trọng thực hành. Song song với đó, các nhà trường cần tích hợp hóa nội dung, chương trình đào tạo, lồng ghép kết hợp CNTT và ngoại ngữ, khai thác có hiệu quả các nguồn tài liệu phục vụ quá trình học tập nội dung QP&AN trên Internet. Cùng với đó, phải xây dựng cơ chế chính sách động viên khen thưởng, kịp thời quan tâm, tạo điều kiện, tạo ra động lực cho SV. Tổng kết, rút ra bài học đối với kết quả giáo dục QP&AN từng khóa, từng lớp, từ đó kịp thời đề ra các chủ trương biện pháp khoa học, cụ thể để bồi dưỡng và phát triển TDST trong quá trình tiếp cận và tham gia học các nội dung QP&AN cho SV.

2.3. Phát huy nhân tố chủ quan TDST của SV trong học tập các nội dung QP&AN giai đoạn hiện nay.

Đây là giải pháp hàng đầu để nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo bồi dưỡng TDST trong quá trình học tập nội dung QP&AN của người SV. Do vậy, từng SV trong nhà trường cần có nhận thức đúng đắn về vị trí, ý nghĩa, tầm quan trọng của việc bồi dưỡng TDST trong học tập môn học này, từ đó xây dựng ý thức, thái độ trách nhiệm quá trình học tập. Có thể nhận thấy rằng, chất lượng học tập nội dung QP&AN nhà trường qua các năm chính là kết quả tác động biện chứng giữa điều kiện khách quan của quá trình giáo dục, đào tạo với phát huy nhân tố sáng tạo chủ quan của SV. Trong đó, các điều kiện khách quan của quá trình đào tạo dù tác động mạnh mẽ đến đâu cũng không thể đạt hiệu quả cao nếu không có sự cộng hưởng từ nội lực chủ quan của người học. Vì vậy tự học tập, tự rèn luyện, tự đào tạo được coi là chìa khóa vàng của giáo dục, đào tạo, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Vì vậy, cần động viên, khuyến khích SV tích cực, tự giác trong học tập, nghiên cứu khoa học, hình thành ở họ TDST, nhất là đối với môn QP&AN, yêu cầu ở tính tập thể, đoàn kết và kỷ luật thì việc năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm của mỗi SV càng phải được đề cao.

Trong quá trình học tập, kiến thức mà người SV thu nhận được, không chỉ dừng lại ở vấn đề lý thuyết, mà cùng với đó, họ phải có quá trình tích lũy và áp dụng những kiến thức ấy vào thực tiễn, thông qua chương trình đào tạo của nhà trường và những ý tưởng, biện pháp mới mà SV tự nghiên cứu ra trong quá trình hoạt động thực tiễn. Quá trình đưa lý thuyết vào thực hành, vận dụng lý luận vào trong thực tiễn cũng chính là sự chuyên biến về chất của người SV, chỉ có như vậy lý luận mới thực sự trở thành chân lý, tư duy của người SV mới có sự đột phá, tìm ra sự sáng tạo, đổi mới đáp ứng được với sự vận động biến đổi của xã hội. Chất lượng giáo dục QP&AN cao hay thấp chính là dựa vào việc đánh giá sự trưởng thành trong nhận thức, tư duy và hoạt động thực tiễn của mỗi SV, tập thể lớp sau quá trình tiếp thu tri thức của nội dung này.

2.4. Xây dựng môi trường văn hóa, “môi trường sư phạm quân sự”, tạo điều kiện thuận lợi quá trình bồi dưỡng TDST cho SV trong quá trình học tập nội dung QP&AN.

Đây là biện pháp có vai trò quan trọng trong việc bồi dưỡng TDST cho SV của nhà trường khi tiếp cận nội dung môn học, chính điều này sẽ góp phần thúc đẩy TDST của SV trong quá trình học tập, nhằm chuyên hóa hệ thống tri thức, từ đó tạo thành kỹ năng, kỹ xảo bên trong của người SV thế hệ mới. Hơn vậy, thông qua quá trình xây dựng môi trường văn hóa, “môi trường sư phạm quân sự” làm cho việc bồi dưỡng TDST trong quá trình học tập các nội dung QP&AN từng bước thấm sâu vào nhân cách của SV cả về tư tưởng, đạo đức, lối sống, nhận thức, tình cảm, ý chí, cũng như giúp họ hiểu hơn về các phạm trù trong môn học như: tình đồng chí, đồng đội, quan hệ giữa cấp trên - cấp dưới, giảng viên - sinh viên. Hơn thế nó còn thấm vào hoạt động giáo dục, đào tạo và các mặt hoạt động khác; làm cho SV được sống trong bầu không khí tươi vui, phong phú, đa dạng, được hưởng thụ cái đẹp từ chính môi trường văn hóa, “môi trường sư phạm quân sự” mà Nhà trường đang từng bước mang lại và từ chính những hoạt động sáng tạo mà họ tạo ra.

Thực hiện giải pháp này chính là đưa cái đẹp đời sống quân sự vào đời sống SV, xây dựng lối sống văn hóa lành mạnh, giúp SV vững vàng, kiên định trước mọi cám dỗ, chạm bầy trong xã hội và sự lôi kéo của các thế lực thù địch, không sa vào lối sống buông thả, tự do, thực dụng, cơ hội, vị kỷ, cá nhân. Để thực hiện nội dung này cần làm cho quá trình bồi dưỡng TDST của SV trở thành yếu tố bên trong điều chỉnh

suy nghĩ, hành vi của mỗi SV phù hợp với mục tiêu, lý tưởng; phù hợp với yêu cầu của môn học và rộng hơn là xã hội, từ đó giúp họ có ý thức, thái độ, động cơ học tập, rèn luyện đúng đắn, rèn đức, luyện tài, lập thân, lập nghiệp để phụng sự tổ quốc, phụng sự nhân dân, làm cho dân giàu, nước mạnh, tức là để làm trọn nghĩa vụ của mỗi công dân đối với tổ quốc.

3. Kết luận

Bồi dưỡng, nâng cao năng lực tư duy sáng tạo cho SV trong quá trình học tập các nội dung QP&AN của Trường Đại học TN&MT Hà Nội thực chất là nâng cao khả năng phát hiện các thuộc tính, các mối liên hệ và bản chất, quy luật mới trong hoạt động học và thực hành các nội dung lý luận và thực hành quân sự; từ đó giúp SV tìm ra những giải pháp tối ưu thực hiện tốt chức trách nhiệm vụ được giao trong điều kiện mới. Đặc biệt trước sự bùng nổ của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 thì vấn đề bồi dưỡng TDST cho SV lại càng quan trọng hơn bất cứ thời điểm nào, bởi lẽ đây là cơ hội cho việc phát triển toàn diện của SV về đức, trí, tâm, mỹ. Song đó cũng là thách thức không nhỏ đặt ra với nền giáo dục nói chung và vấn đề học tập các nội dung QP&AN của SV trong các trường cao đẳng, đại học nói riêng trong thời kỳ đổi mới. Nâng cao hiểu biết, củng cố niềm tin, không ngừng rèn luyện, hoàn thiện nhân quan chính trị, quân sự của bản thân trong sự phát triển mạnh mẽ của thế giới và đất nước là yếu tố cốt lõi để mỗi SV trong nhà trường thực sự trưởng thành trong những đòi hỏi ngày càng cao của thực tiễn, của xã hội. Từ đó góp phần xây dựng nhà trường vững bền và phát triển về mọi mặt, nhiệm vụ QP&AN phải luôn được ghi nhớ, luôn ăn sâu vào tiềm thức của mỗi SV.

Tài liệu tham khảo

[1] Nguyễn Bá Dương (2000), *Đặc điểm phát triển tư duy biện chứng duy vật của sĩ quan trẻ Quân đội nhân dân Việt Nam*, Luận án Tiến sĩ Triết học. Hà Nội.

[2] *Đổi mới phương pháp dạy học trong các trường đại học quân sự*, (1999) Nxb Quân đội Nhân dân. Hà Nội

[3] Nguyễn Minh Trí (2019), *Tiếp tục đổi mới phương pháp dạy học trong các môn quân sự*, Tạp chí Thông tin giáo dục lý luận chính trị quân sự, Học viện Chính trị quân sự, số 4. Hà Nội

[4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX*, NXB Chính trị Quốc gia. Hà Nội

[5] Từ điển Triết học (2002), NXB Văn hóa Thông tin. Hà Nội